

Ny ordförande i Skåne

Jag som nu blivit sammankallande i OMEP:s Skånekrets och suppleant i OMEP:s styrelse heter Annika Månsson och arbetar på lärarutbildningen vid Malmö högskola som lektor i pedagogik. Den enhet jag finns på heter BUS (Barn Unga Samhälle) och det huvudämne jag framför allt undervisar i och som jag under ett antal år var huvudämnansvarig för heter Barndoms- och ungdomsvetenskap. Förskolefrågor engagerar

mig särskilt och jag har ett speciellt intresse för de tidigaste åldrarna i förskolan och genusfrågor. Jag forskar även kring individuella utvecklingsplaner som ett fenomen i tiden och i samhället. Tidigare har jag även arbetat många roliga utvecklande år i förskolan som förskollärare och föreståndare.

Annikas ökade engagemang i OMEP Skåne är ett välkommet bidrag då kontaktytorna till Malmö Högskola riskerade att minska. Kristian Lutz som tidigare haft funktionen som sammankallande har flyttat sina bopålar till andra sidan sundet och avslutat sin doktorandanställning på Malmö Högskola (se artikel i detta nummer). Kristian kommer fortsätta som aktiv medlem i OMEP:s arbete och förehavanden.

Annika Månsson och Kristian Lutz

Dags att betala årsavgiften för 2009 till Svenska OMEP!

150 kronor för enskild medlem, 100 kr för studenter

500 kronor för organisation

180 kronor till ger dig OMEPs internationella tidskrift *International Journal of Early Childhood*.

Beloppen sätts in på Svenska OMEPs plusgiro: 45 63 41-7

Kom ihåg att skriva namn, adress och e-postadress på inbetalningskortet eller i meddelanderutan, om du betalar över Internet.

2009 års verksamhet i Svenska OMEP kommer att domineras av arbetet med projektet *Barns delaktighet i den fysiska miljön*, förberedelserna inför OMEPs världskongress i Göteborg 11-13 augusti 2010 samt olika manifestationer med anledning av att Barnrättskonventionen blir 20 år den 20 november. Dessutom kommer kretsarna som vanligt att erbjuda flera seminariekvällar.

VÄLKOMMEN med i arbetet!

SVENSKA OMEPs verksamhetsberättelse

Ordinarie ledamöter:

Ingrid Engdahl, Lidingö, ordförande
Bibi Karlsson, Göteborg, v. ordförande

Ann-Christin Eklundh, Höllviken, sekreterare

Eva Ahlin, Göteborg, kassör
Solweig Eklund, Enköping
Margareta Rönngren, Umeå
Sonja Sheridan Göteborg

Suppleanter

Kristian Lutz, Malmö
Margareta Blenow Nacka
Mania Teimouri Göteborg
Ingrid Pramling Samuelsson, Göteborg
Eva Ärlemalm-Hagsér, Järfälla
Karin Engdahl, Umeå
Adjungerad ledamot Ingmari Sellin Bergström, Karlstad

Revisorer

Elisabeth Doverborg
Tor Hudner

Suppleant

Siw Blomqvist

Valberedning

Gunilla Kalderén
(sammankallande)
Siw Blomqvist
Ann-Charlotte Mårdsjö

Kontaktpersoner för kretsarna:

Margareta Rönngren Norrlandskretsen
Ingmarie Sellin Karlstadskretsen
Kristian Lutz Skånekretsen
Eva Ärlemalm-Hagsér Stockholmskretsen
Sonja Sheridan Göteborgskretsen

Medlemmar under 2008

Organisationen har haft cirka 150 individuella medlemmar och 25 organisationer varav de flesta är förskolor. Ansvarig för medlemsregistret har under året varit Bibi Karlsson.

Årsmötet 2008

Svenska OMEPs årsmöte hölls den 14 februari i Göteborg på nya Pedagoggen med 17 närvarande medlemmar.

Vid årsmötet utdelades diplom till två nya hedersmedlemmar Kerstin Bäckström, Värmdö, och Gunilla Kalderén, Nacka. Årsmötet avslutades med en föreläsning klockan 18.00 av Svenska OMEPs nyvalda ordförande studierektor Ingrid Engdahl från Stockholms universitet över temat *Hållbar utveckling – ett nytt perspektiv på förskolans uppdrag*. (cirka 250 närvarande)

Styrelsesammanträden

Styrelsen har under verksamhetsåret haft fyra sammanträden. Ett konstituerande sammanträde hölls i samband med årsmötet den 14/2, två tvådagarsammanträden (Malmö 18-19/4 och Göteborg 19-20/9) samt ett halvdagsmöte inför årsmötet den 12/2 2009.

Årsavgift 2008

Årsavgiften har för enskild medlem varit 150 kr
Årsavgift för student 100 kr
Årsavgiften för organisation 500 kr

Kretsarna

Fyra lokala kretsar har under året varit aktiva. Under året har Karlstadskretsen meddelat att de inte är aktiva. Västeråskretsen har under året definitivt avvecklats och ekonomin har slutredovisats. Handlingarna är överförda till Svenska OMEP. De övriga har varit aktiva med egna möten och föreläsningar. Samtliga kretsar har haft representanter i Svenska OMEPs styrelse, som ledamot eller suppleant. Kretsstöd har utgått till de kretsar som så önskat genom att 1/3 av de avgifter som inkommit från medlemmarna återbetalats till

kretsarna med en garantisumma på minst 500 kronor.

De fyra aktiva kretsarna har skrivit egna verksamhetsberättelser.

Nationellt arbete Barns delaktighet i det fysiska rummet

OMEPs styrelse och flertalet kretsar har arbetat aktivt och enligt planerna med projektet ”Barns delaktighet i det fysiska rummet” som fokuserar frågor om barn och demokrati, barns medbestämmande, genus och hållbar utveckling. Efter att en omfattande delrapport har lämnats in under sommaren har Allmänna Arvsfonden glädjande nog beviljat medel även till år två i projektet. För mer utförlig information hänvisas till delrapporten.

Världskongressen 2010

En organisation av arbetet med världskongressen har utvecklats. Som kongressbyrå har MCI i Göteborg anlåtats med kontaktperson Karin Forsberg. Två studenter (Carina Åhrén och Eva-Lena Käll) har gjort ett examensarbete kring OMEP och att anordna en världskongress som blivit en bra plattform att utgå från. Arbetet leds av LOKET som består av Ulla Alexandersson (huvudsamordnare), MCIs representanter och Ingrid Pramling Samuelsson sammankallande i arbetsgrupperna: Programgruppen – Ann-Charlotte Mårdsjö
Sociala/kulturella gruppen – Bibi Karlsson
Sponsorgruppen – Solweig Eklund
Information och nordiska kontakter – Ingrid Engdahl

Kretsarna kommer att hjälpa till med att läsa och bedöma abstracts och posters där Skånekretsen tar ansvar för temat Gender equity and equal rights, Göteborgskretsen – Sustainable development och Stockholmskretsen – Different childhoods.

Lärande för hållbar utveckling

Ingrid Engdahl har deltagit i en internationell workshop 10-12 november

anordnad i Göteborg av Göteborgs universitet och Chalmers i samarbete med UNESCO, SWEDSD och utbildningsdepartementet kring Lärande för hållbar utveckling. Arbetet ledde fram till The Gothenburg Recommendation, som innehåller både generella och specifika rekommendationer för utbildningssektorn och för olika skolformer. Uttalandet är ett underlag inför UNESCOs toppmöte i Bonn i mars/april 2009.

Besök av OMEPs europapresident
I november gästade OMEPs europapresident Milada Rabusicova Stockholm. Milada var inbjuden talare vid en internationell konferens anordnad av Lärarförbundet den 20 november. Den 17-19 november besökte Milada Stockholms universitet och den 18 november var hon huvudtalare vid ett OMEP-seminarium och förläste runt ämnet *Qualified teachers – A key to quality in Early Childhood Education?*

Europamöte i Slovakien

Årets europamöte var förlagt till Bratislava i Slovakien 10-12 april 2008. Svenska OMEP var representerat av Ingrid Pramling Samuelsson, Ingrid Engdahl och Shirin Fazel Zandy. I samband med mötet hölls en internationell konferens med cirka 250 deltagare. Ingrid Engdahl föreläste kring temat *The role of Early Childhood Education for a Sustainable Society*. De svenska deltagarna redovisade sina intryck av konferensinnehållet i OMEP NYTT.

OMEPs världskonferens i Quebec,
OMEP – Kanada bjöd in till världskonferens i augusti 2008 över temat *Nurturing peace together with children*. Utöver Ingrid Pramling Samuelsson representerades Svenska OMEP av Ingrid Engdahl, Bibi Karlsson och Birgitta Lidholt.

Konferensen samlade deltagare från YY länder och även ett 50-tal kanadensare. Ett problem som börjar bli återkommande var att vissa afrikanska deltagare ej beviljats visum. I år gällde det särskilt ledamöter från Nigeria, vilket är särskilt anmärk-

ningsvärt eftersom Nigeria står som värd för 2009 års OMEP-konferens. OMEPs världsråd antog ett uttalande som protesterade mot detta.

Ingrid och Bibi presenterade och inbjöd till OMEP's världskongress 11-13 augusti 2010 i Göteborg. Temat för kongressen är *Children – citizens in a challenged world*.

OMEPs International Journal of Early Childhood

Svenska OMEP har från och med 2004 åtagit sig att vara redaktör för tidskriften. Arbetet är omfattande och innebär allt från lay-out av artiklar till att skicka ut räkningar, uppdatera prenumerationslistor, skicka artiklar till bedömning etc. att vara redaktör och vi erhåller ersättning för arbetsinsatsen av internationella OMEP. Ny redaktör från i år är professor Eva Johansson.

Arkivering av OMEP:s material

Svenska OMEPs material finns arkiverat på TAM-Arkiv, Grindstuvägen 48 – 50 i Bromma, Stockholm. Arkivet kommer att vara tillgängligt för forskning.

OMEP-NYTT

Svenska OMEPs organ OMEP - Nytt har under 2008 fått en ny redaktör Astrid Waleij, Stockholm, och ett nytt utseende. Då det ahr visat sig att tryckning och distribution av OMEP-NYTT medfört en alltför stor kostnad har styrelsen beslutat att övergå till fyrfärg och A4 format samt en elektronisk distribution till alla medlemmar som har anmält in e-postadress. Övriga medlemmar får OMEP_NYTT som tidigare hemskickat. Under året har tre nummer utkommit med Norrlandskretsen, Göteborgskretsen och Stockholmskretsen som ansvariga. Ambitionen är att OMEP- Nytt skall belysa internationella OMEPs verksamhet samt att sprida kunskap om forskning om små barn och förskola. Vi kan med glädje konstatera att innehållet i årets tre nummer återigen har varit i linje med denna ambition. Under året har också projektet särskilt uppmärksammats.

Svenska OMEP's hemsida

Adressen är www.svenskaomep.org.se. Hemsidan är i stort behov av förnyelse. Jan Elow ahr lämnat ifrån sig ansvaret och styrelsen ska ta itu med utvecklingen av sidan samt kopplingen mellan Svenska OMEPs sida och hemsidan för världskongressen 2010.

Medlemskap i organisationer

Svenska OMEP är medlem i UNICEF, Nätverket för Barnkonventionen samt SAMBA – samarbete för prioritering av barnen och representeras av medlemmar från Stockholmskretsens styrelse.

Slutord

Styrelsen har under året utvecklat Svenska OMEP i ännu tydligare riktning mot att vara en mötesplats mellan olika yrkesgrupper som professionellt har sin vardag tillsammans med barn. Under året har det tagits sig konkret uttryck i direkt samarbete med många förskolor inom ramen för Allmänna Arvsfondsprojektet. Styrelsen vill också framhålla det fina samarbetet med internationella OMEP genom Ingrid Pramling Samuelsson som världspresident och genom att vi tilldelats världskongressen 2010.

Styrelsen vill tacka alla som gjort det möjligt att bedriva Svenska OMEPs verksamhet och vill särskilt tacka kretsarna för deras engagemang och arbete. Stort tack riktas också till redaktören för OMEP-NYTT Astrid Waleij.

KATEGORISERINGAR AV BARN FÖRSKOLEÅLDERN

Styrning & administrativa processer

Så ligger den då här i handen, boken som är produkten av fem års arbete. Jag har ofta under dessa år varit en smula förvånad över att många av mina doktorandkollegor har uttryckt så mycket ”pust och stön”. Visst har denna process krävt en hel del arbete, men mitt samlade intryck är ändå att det har varit fantastiskt utvecklande och roligt. Det är lite humoristiskt att tänka tillbaka på när jag som nybliven doktorand 2003 satt i min kollega Fannys rum och läste Bakhtins’ genreteorier. Trots att jag med viss vedermöda förstod varje enskilt ord i texten som jag läste, var det övergripande sammanhanget en gåta. Det har krävts en tillvänjning och en acceptans inför att man under denna process mött texter som behövt tid att mogna innan de kunnat tillgodogöras. Svårigheten i slutdelen av avhandlingsarbetet har snarast varit att göra en renodling och utsovring av vilka texter som har relevans gentemot den egna undersökningen. Trots pedagogikämnets sammansatta karaktär krävs att man gör en positionering och skapar ett teoretiskt ramverk och en begreppsapparat som hänger samman. Därigenom ges förutsättningar att analysera och belysa sitt studieobjekt från nya infallsvinklar.

Internationell forskning

Som en del av mitt avhandlingsprojekt så har en utblick gjorts mot forskning som kombinerar specialpedagogiska frågor med förskolan som institution. En dominans finns i USA där nästan hundra avhandlingar skrivs varje år med denna kombination. Nu ska noteras att ifrån ett svenskt perspektiv så innefattar detta många studier som skulle kunna placeras i andra discipliner, såsom psykologi, psykiatri och socialt arbete. Denna utsuddning mellan olika disciplin-gränser kan spåras i de tankefigurer som legat till grund för Head-Start projektet i USA. Under 1960 och 1970-talet var dessa influenser också starka i utformningen av den svenska

förskolepraktiken. Förskolan som institution sågs som ett viktigt komplement (kompensation) till hemmet när det gällde att skapa goda förutsättningar för barnens uppväxtvillkor och utveckling. Som en viktig del av detta krävdes att de olika institutioner som finns kring barnen och deras familjer skulle närma sig varandra och fungera som en ”enad aktör”. Canella (1997) menar att denna utveckling har fortsatt i USA vilket bl.a. innebär att begrepp som screening och early intervention förekommer frekvent inom exempelvis specialpedagogisk forskning, detta skapar förutsättningar för att upptäcka och ”demaskera” avvikelser tidigt i barnens liv. I Sverige så har inte utvecklingen drivits lika långt när det gäller dessa processer, orsaken kan vara lite svårtolkad. En stark betoning på personlig integritet kan ha motverkat en allt för långt driven sammansmältning mellan olika institutioners verksamheter. Kanske har det något senare genomförandet av decentralisering i Sverige också motverkat denna utveckling.

För att finna internationell forskning som ligger i linje med den studie som jag gjort där ett sociologiskt-kritiskt perspektiv utgör teoretiskt ramverk så bör man rikta blicken mot Australien. Australien har en ledande position när det gäller kritiska perspektiv inom forskning rörande barn i förskoleåldern (t.ex. MacNaughton, 2000, 2005; MacFarlane & Lewis, 2004). Detta märks bl.a. genom att tidskriften *Contemporary Issues in Early Childhood*, utges i Australien. Den kan betecknas som den enda tidskrift inom forskningen relaterad till barn i förskoleåldern som har en renodlad kritisk utgångspunkt. Forskningen inom fältet har fått betydelse, den individfokuserade forskningen utmanas och frågor rörande mötet mellan barn och skolmiljö producerar nya synsätt på barns avvikelser i praktiker och på policynivå. Pedagogikens multidisciplinära karaktär skapar en

utgångspunkt för diskussioner kring epistemologiska och ontologiska frågor.

Resultat och tolkningar i avhandlingen

När telefonen ringde häromdagen så var en journalist i andra änden som ville ha reda på vilka resultaten av min studie är. Det är med en stor portion av tveksamhet och ambivalens som jag ser fram mot dessa möten, som blir en naturlig följd av att ha skrivit en avhandling. Trots det finns en hel del gemensamma nämnare mellan våra professioner, finns också ett stort gap mellan oss. Komplexa processer och år av fördjupning i en forskningsfråga ska reduceras till slagfärdiga rubriker och kortfattade tolkningar av resultat, via journalistens penna. I detta sammanhang så bör man också rannsaka sig själv. Är det kanske en effekt av otydlighet i den forskning som man har producerat och svårigheter i att begränsa sig? Min tolkning är snarare att det finns en bild av den objektiva forskningen som ska vara en del i ett samhälles ”sociala ingegörskap” utifrån en modernistisk tanke. När jag betraktar min egen forskning så ser jag på den som en källa till att öppna upp för nya tolkningar och skapa nya frågor, snarare än att ge entydiga tolkningar och svar.

Den övergripande forskningsfrågan i avhandlingen är hur utvecklings- och avvikelse-bedömningar i förskolan, med utgångspunkt i kategorin barn i behov av särskilt stöd, kan förstås utifrån pedagogiska, administrativa och samhälleliga perspektiv. Avhandlingen utgår från ett kritiskt-sociologiskt teoriram vilket öppnar för nya kunskaper om de praktiker som möjliggör och möjliggörs via begreppet barn i behov av särskilt stöd.

Specialpedagogiska frågor rörande förskolan i Sverige har berörts mycket sparsamt inom forskningen, liksom de gränsdragningar som görs mellan normalitet och avvikelse avseende barn i förskoleåldern. Avhandlingen ger här ett bidrag till en viktig fråga som rör samtidens barndom, förskolan som institution och förhållandet mellan olika professioner i det barnpedagogiska fältet. Här följer några av de resultat och tolkningar som känns extra intressant att lyfta fram.

Verksamhetsperspektiv

När pedagogerna på förskolan beskriver de barn som bedöms som barn i behov av särskilt stöd så görs detta utifrån ett relationellt perspektiv. Detta innebär att barnet bedöms gentemot olika moment i verksamheten där problemen skapas. Övergripande kategoriseringar av barnens problem används i ringa omfattning men förekommer då det finns utredningar och diagnoser gjorda av andra aktörer (exempelvis psykologer, logopedier och psykiatriker). Trots ett avståndstagande till en kategorisk syn på barns avvikelser så sker en ökning av tekniker i verksamheten som utgår ifrån en sådan princip. Individuella utvecklingsplaner, åtgärdsprogram och RUS-scheman utgör exempel på detta. Denna ökning kan sannolikt härledas som en effekt av den decentralisering vilken präglar samhället idag som bottnar i en liberal styrningsmekanism. Evaluering och kvalitetsmätningar utvecklas som tekniker för att ersätta den tidigare mer centraliserade kontrollmekanismen av verksamheten.

I pedagogers ansökningar för att få

tillgång till extra resurser, i min studie, så dominerar tre problemområden för barnen:

Språk och kommunikationssvårigheter

Koncentrationssvårigheter

Utagerande beteenden

Ansökningarnas reella funktion i praktiken är dock svårtolkat. Det finns fler indikationer på att pedagogernas beskrivningar av barnen har underordnad betydelse. Istället så blir pedagogerna en kontaktyta gentemot föräldrar och på så vis får inblick i vilka utredningar och diagnoser som finns kring de olika barnen, dessa fångas upp i ansökningarna. På så vis reduceras pedagogernas kunskaper och definitioner av ”barnens problem” överläts av andra aktörer. Ett mönster som har historiska rötter i exempelvis Barnstugeutredningen (SOU 1972: 26,27). Analyser i avhandlingen synliggör psykologers starka position gentemot pedagoger i processer kring att både definiera men också att forma det pedagogiska mötet med barn som bedöms falla utanför ramarna.

Administrativa perspektiv

Stödet till barn i behov av särskilt stöd i stadsdelen styrs i stor utsträckning av den ekonomiska tilldelning som beslutats till ändamålet på olika nivåer inom stadsdelen, mellan stadsdelar, mellan kommuner och på ett rikspolitiskt plan. Utifrån de betingelser som råder i stadsdelen anser jag att dagens verksamhet är ett ”väloljat maskineri” där prioriteringar görs logiskt. Logiken i detta fall utgår i stor utsträckning ifrån en medicinsk rationalitet där barnens problem blir förklarade via symptomdiagnoser. Med utgångspunkt i de rationaliteter som framträder i de styrdokument som ska fungera som riktlinjer för ansvariga i kommuner och stadsdelar, görs också administrativa avvägningar i stadsdelen enligt direktiven.

Det finns dock ett grundläggande problem med att mista tolkningsrätten utifrån pedagogisk kunskap när det gäller avvikelser. När externa

aktörer gör bedömningar av barnens problem är det ingen självklarhet att dessa överensstämmer med den faktiska pedagogiska arbetssituationen på förskolorna. Beteenden hos barnen som har sitt ursprung i psykosociala villkor kan vara goda skäl för extra insatser. Risken är också uppenbar att dessa beteenden kommer att samlas in under olika kategoriseringar som successivt fångas upp av befintliga eller nya psykiatriska diagnoser. Beteendeavvikelser av social karaktär kan på så vis bli till tillstånd och sjukdomar (exempelvis, Stone, 1984; Börjesson, 1997; Murphy, 2001). Neuropsykiatriska symptomdiagnoser riskerar att mäta normativt och kulturellt formade förväntningar av barns beteenden vilka samlas under en kategorisering.

Samhälleliga perspektiv

Policydokument som läroplaner och SOU-utredningar är en genre som formas i ett komplext möte mellan olika diskurser. Befintlig verksamhet, forskning, tidsanda, ekonomiska förutsättningar och ideologiska avvägningar bidrar bl.a. till texternas framväxt. I en analys av definitioner av kategorin barn i behov av särskilt stöd i policytexter sker en förskjutning av perspektiven under slutet av 1980-talet. Den medikalisering som finns beskrivet av exempelvis (Conrad & Schneider, 1992, Solvang, 1999) kan också spåras i policydokumenten för den svenska förskolan. Psykodynamiska förklaringsmodeller tappar sin styrka och barnet blir allt mer individualiserat och bortplockat från sitt sociala sammanhang. Man kan se tendenser att i allt högre utsträckning placera problemen hos barnet. I ett vidare perspektiv kan detta ses som ett sätt att reproducera rådande samhälleliga strukturer. Skrtic (1991) menar på motsvarande sätt att specialpedagogiken kan ses som samhällets misslyckande att skapa en demokratisk skola. Orsaken till problemen flyttas ifrån missförhållande och ojämlikheter i samhällets uppbyggnad och ses som individens tillkortakommanden. Genom att skapa speciallösningar kring enskilda

barn minskar trycket på att förändra både de ramfaktorer som omgärdar verksamheten, men också innehållet i verksamheten. Som ett led i detta blir också föräldrars kunskap reducerad och klient-expert förhållanden utvecklas.

En fråga som blir intressant är var gränsen går mellan experter och icke-expert i de praktiker som omgärdar barn och deras familjer. Inom förskolans praktik finns så kallade bistånds- (förturs) ärenden som kan vara intressanta att reflektera över i detta sammanhang. Principen är att vissa barn får förtur in i förskolans värld på grund av det egna beteendet eller problem i familjen. Detta kan utgöra ett viktigt stöd för barn och familjer i utsatta situationer. Motivet bakom praktiken kan vara en tidig intervention med barnets bästa i förgrunden. En annan tolkning kan vara att det är fråga om att få en kontrollapparat kring dessa dysfunktionella barn och familjer, via förskolan i första hand, men också med förgreningar till andra verksamheter som kan sättas in för att normalisera situationen. I en sådan

tolkning blir pedagogerna i förskolan definitivt medlemmar i ”expertgruppen” i förhållande till familjerna som barnen kommer ifrån.

Referenser:

Börjesson, Mats (1997). Om skolbarns olikheter, diskurser kring ”särskilda behov” i skolan: med historiska jämförelsepunkter. Stockholm: Skolverkets monografiserie.
Canella, Gaile S. (1997). Deconstructing Early Childhood Education – Social Justice & Revolution. New York: Peter Lang Publishing, Inc.
Conrad, Peter & Schneider, Joseph W. (1992). Deviance and medicalization – from badness to sickness. Philadelphia: Temple University Press.
MacFarlane, Kym & Lewis, Trish (2004). Childcare – Human Service or Education: a genealogical approach. Contemporary Issues in Early Childhood 5(1), 51-67.
MacNaughton, Glenda (2000). Rethinking gender in early childhood education. London: Chapman, Cop.
MacNaughton, Glenda (2005). Doing Foucault in early childhood studies: applying poststructural ideas. Lon-

don: RoutledgeFalmer.
Murphy, Dominic (2001). Hacking’s Reconciliation: Putting the Biological and Sociological Together in the Explanation of mental Ill-ness. Philosophy of Social Science, 31, 139-162.
Skrtic, Thomas M. (1991). Behind Special Education: A Critical Analysis of Professional Culture and School Organization. Denver, Colorado: Love Publications.
Solvang, Per (1999). Medikalisering av problem i skolan, Locus 11(2), 16-29.
SOU 1972:26 Förskolan del 1. Betänkandet angivet av 1968 års barnstugeutredning. Stockholm: Socialdepartementet.
SOU 1972:27 Förskolan del 2. Betänkandet angivet av 1968 års barnstugeutredning. Stockholm: Socialdepartementet.
Stone, Deborah (1984). The Disabled State. Basingstoke & London: Macmillan.

Kristian Lutz

OMEP-Norrlandskretsen

Verksamhetsberättelse 2008

Året har varit spännande och innehållsrikt, projektet ”Barns delaktighet i det fysiska rummet” har kommit igång, delrapporten är inlämnad och fortsatt finansiering beviljad tom projektets slut den 30/9 2009. Att få följa arbetet ute på förskolorna och träffa alla dessa entusiastiska pedagoger har varit fantastiskt roligt och visar

hur viktigt det är att få möjlighet att forska i det daliga arbetet.

Under året har vi haft 5 protokollförda styrelsemöten.

Aktiviteterna i 2008 års verksamhetsplan har genomförts, utgångspunkten har varit vårt gemensamma projekt. Genom projektet och våra föreläsningar har många fått vetskap om OMEP och förhoppningsvis blivit nyfikna och fått lust att gå med i föreningen. Medlemstalet är fortfarande alltför lågt vilket medför att ekonomin är ansträngd, se bifogat bokslut.

Utöver detta har vi skrivit ett brev till Umeå Universitets rektor Göran Sandberg angående behovet av forskning när det gäller lärande, utveckling och livsvillkor för våra yngsta samhällsbärare. Brevet överlämnades den 4 dec på universitetet, Björn Åstrand, rektor för School of education och kanslichef Eva Lindgren var också

med på mötet. Vi upplevde mötet som mycket positivt och att det finns insikt om behovet och en vilja till samverkan. Brevet är även skickat till lokala media.

Vi vill passa på att uttrycka vår glädje över att Ingrid Pramling Samuelsson utsetts till ledamot av styrelsen för School of education i Umeå, vi hoppas och tror att det kommer att ge avtryck i utvecklingen av den nya organisationen.

Margareta Rönngren
Birgitta Mukkavaara
Per Edberg
Anna-Lena Öqvist
Britt Nyberg

VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR STOCKHOLMSKRETSEN 2008

Stockholmskretsen har under verksamhetsåret haft 9 protokollförda sammanträden.

Antalet enskilda medlemmar har uppgått till 70. Antalet förskoleenheter har varit 10.

Styrelsen har under år 2008 haft följande sammansättning:

Ingrid Engdahl, ordf
Birgitta Lidholt
Eva Ärlemalm-Hagsér, vice ordf
Elisabeth Nordström
Rita Malmberg, kassör
Björn Smedberg
Marianne Möller
Sture Henriksson
Barbara Verholen
Gunilla Niss
Astrid Waleij
Rutger Ingelman

Ordinarie revisorer:

Ulla Qvarnström Inger Rindsjö

Valberedning:

Susanna Ekström Ingela Lindberg

Stockholmskretsens årsmöte hölls på Stockholms universitet, Campus Konradsberg, den 23 januari 2008. Före årsmötet föreläste Eva Ärlemalm-Hagsér och Ingrid Engdahl om lärande för hållbar utveckling utifrån skolans och förskolans uppdrag. Föreläsningen hade ca 30 deltagare vara 12 medlemmar deltog i årsmötet.

Stockholmskretsen har under året anordnat 7 seminarietillfällen med teman, som handlat om skilda ämnen som barns lärande, inflytande/delaktighet, hur vi tar hand om barn med ADHD och barns utemiljö.

Lärande för hållbar utveckling den 23 januari. Ingrid Engdahl och Eva Ärlemalm-Hagsér presenterade

förskolans och skolans uppdrag om hållbar utveckling. Ett utvecklingsprojekt från Långviks förskola på Värmdö "Hönsprojektet" och ett forskningsprojekt om lärande i naturen vid Mälardalens högskola presenterades.

Barns inflytande i förskolan den 2 februari (lördag förmiddag 10 – 12). Universitetsadjunkt Elisabeth Arnér från Örebro universitet föreläste om barns perspektiv och om betydelsen av att vuxna har kunskap att förstå och utgå från barns perspektiv i sitt arbete.

Att förstå och arbeta pedagogiskt med barn som har ADHD den 8 april. Agneta Hellström, från Stockholms läns landsting, föreläste om barn i behov av särskilt stöd inom förskola/skola. Om hur ökad förståelse och verkningsfulla stödinsatser för barn och ungdomar med ADHD och andra medfödda svårigheter, får stor betydelse för hur det går senare i livet.

Förskolegårdar och barns lek den 14 april. Fil dr Fredrika Mårtensson, miljöpsykolog vid Sveriges Lantbruksuniversitet i Alnarp, föreläste om vilken betydelse förskolegårdars utformning har för barns lek och betydelsen av kvaliteter i utomhusmiljön.

Förskolebarns delaktighet i sin utemiljö den 29 oktober. Mania Teimouri, arkitekturpedagog vid Kulturförvaltningen i Göteborgs stad, presenterade några förskoleprojekt som hon har arbetat med i Göteborg. I projekten har Mania på olika sätt arbetat med att lyssna till barnens idéer och att få barnen delaktiga i utformningen av sina förskolor.

Qualified teachers – a key to quality in early childhood education? Den 18 november anordnades i samarbete med BUV- institutionen ett öppet seminarium där professor Milada Rabusicova OMEP:s europaordförande talade om sin forskning och erfarenhet från förskola och skola inom det tidigare Östeuropa.

Med barnens röst – ettåringar berättar om sin förskola den 26 november. Ingrid Engdahl, institutionen för barn- och ungdomsvetenskap vid Stockholms universitet, föreläste utifrån sin licentiatavhandling om de yngsta barnen i förskolan.

Föreläsningarna har hållits under kvällstid och riktat sig till studenter, medlemmar, personal och föräldrar i förskola och skola. De har hållits i olika lokaler på Stockholms universitet, Campus Konradsberg. Föreläsningarna har varit utannonserade via kretsens medlemmar och kontaktpersoner i Stockholms krankommuner och tidningen Förskolan. Antalet besökare har varierat mellan 30 – 330.

KONFERENSER

UNICEF, årsmöte 21/5, Marianne Möller

Vad bör en offensiv förskolepolitik innehålla?, konferens vid SU, inst för didaktik och pedagogiskt arbete, maj, Sture Henriksson

Nätverket för Barnkonventionen i Sverige, årsmötet samt medlemsmöte 22/10 – Birgitta Lidholt

OMEP:s Världskonferens i Québec 6 - 8 augusti, Birgitta Lidholt och Ingrid Engdahl

SAMBA – samarbete för barnen, årsmöten 11/3, 27/8 Ingrid Engdahl, samt konferens 29/9 Ingrid Elgstedt och Birgitta Lidholt

Barn, Unga och Byggd miljö 21 november, SU-konferens Marianne Möller

Globträdet, seminariedagar 24-25/10, Ingrid Engdahl

Lärande för hållbar utveckling, internationell workshop anordnad av Göteborgs universitet och Chalmers 10-12/11, Ingrid Engdahl.

PÅGÅENDE PROJEKT

Barns delaktighet i det fysiska rummet. Svenska OMEP har fått pengar från Allmänna arvsfonden för att genom kretsarna inom Svenska OMEP genomföra en studie, som syftar till att arbeta med barns delaktighet i utemiljön. Stockholmskretsen ska

särskilt arbeta med barns delaktighet på gården/ute i naturen, som lärande- rum ur ett genusperspektiv.

Projektledaren Eva Ärlemalm-Hagsér arbetar tillsammans med Björn Smedberg, Astrid Waleij och Birgitta Lidholt och de fyra projektförskolorna. Arbetet följer planeringen och fokus- samtal samt handledningar är genom- förda vid förskolorna. Därutöver har Eva Å-H och Björn S även genomfört ”walk-and-talk”- intervjuer med barn- en på förskolorna.

Projektet understöds av öppna fö- reläsningar (se under Verksamhet). Därutöver har alla anställda vid pro- jektförskolorna inbjudits till två träf- far, dels för start den 2 februari, dels för avrapportering och diskussion den 2 oktober, vilket uppskattats väldigt av förskolorna.

28-29 maj genomfördes en styrelse- konferens på Bullandö för att diskutera dokumentationen och utskriftena inom projektet. En motsvarande kon- ferens är inplanerad till den 18 januari för att diskutera det som framkommit under höstens handledningar.

Delrapport per 1 juli är skriven av Eva, Rita och Eva har sammanställt ekonomin och alltihop har införts i Svenska OMEPs delrapportering. All- männa arvsfonden har beviljat medel även för år två i projektet.

Den 9 oktober deltog projektled- ningen och en representant från varje förskola i Skapande uterums konferens i Karlstad *Dags att skrota lekplatserna?*

ÖVRIGT

Världskongress 2010 i Göteborg tillsammans med Göteborgs universi- tet och Göteborgs stad. Stockholms- kretsens uppdrag inför världskongres- sen är att förbereda seminarioprogram inom området ”*Different childhoods*” och eventuella studiebesök efter kongressen. Svenska OMEP ska utveckla kunskap kring Lärande för hållbar utveckling med avsikt att detta ska bli ett viktigt innehåll i OMEPs världs-

kongress i Göteborg 2010. Detta arbete startade redan på årsmötet den 23 januari.

OMEP-nytt i ny utformning

Astrid Waleij, ledamot i Stockholms- kretsens styrelse, har blivit utsedd till redaktör för OMEP – NYTT. En redaktionskommitté är tillsatt och Stockholmskretsens styrelse kommer att stödja Astrid i det fortsatta arbetet. Tre nummer har givits ut under året och distributionen har tagits över av kretsarna. Den sker via mail till de medlemmar som anmält in sin e-post- adress och via brev till övriga.

Besök av OMEPs Europaordfö- rande

Den 18 november kom OMEPs europaordförande professor Milada Rabusicova från Brno i Tjeckien. Milada deltog i konferenser på Stock- holms universitet och Lärarförbundet samt föreläste om förskolor och förskolläraryrket i det tidi- gare Östeuropa. Stockholmskretsens anordnade efter mötet en middag för intresserade och med Kerstin Bäck- ström som särskilt inbjuden.

Styrelsen vill framföra sitt varma tack till kontaktpersonerna i Stockholm, i kranskommunerna och vid Lärar- utbildningen i Stockholm för deras arbete med att sprida information om

VERKSAMHETSBERÄT- TELSE FÖR SKÅNEKRETSEN 2008

Ledningsgruppens sammansättning:
Kristian Lutz

Ann-Christin Eklundh
Ann-Charlotte Persson
Marjanna de Jong

Medlemmar:

Skånekretsen har 13 betalande med- lemmar

Allmän beskrivning

Verksamheten under året i Skåne- kretsen har i stor utsträckning varit i relation till Svenska OMEP:s arbete. En handfull personer har varit aktiva framförallt med arbetet i projektet

”Barns delaktighet i det fysiska rummet”. Kretsen har inte detta år varit representerad i de möten som hållits inom OMEP:s internationella nätverk.

Årsmöte/protokollförda möten
Kretsmöten har hållits 11/2 (årsmöte), 7/4 och 2/10. Två planerade krets- möten har ställts in p g a för få del- tagare.

Dessutom har ett relativt stort antal möten (planerings och arbetande möten) hållits utifrån projektet Barns delaktighet i det fysiska rummet, där Kristian Lutz, Ann-Christin Eklundh samt Marjanna de Jong deltar i pro- jektets analysarbete .

Styrelsemöte Svenska OMEP

18-19/4 hölls styrelsemöte/policymöte inom Svenska OMEP i Malmö, med kretsens medlemmar som värdar för ett tiotal deltagare.

Föreläsning

I anslutning till styrelsemötet i mitten av april hölls en föreläsning av Ingrid Engdahl på Malmö Högskola utifrån hennes lic-avhandling. Föreläsningen var uppskattad och fokus på de små barnens situation i förskolan är ett ständigt aktuellt ämne bland verk- samma på våra förskolor.

Medverkan:

2 representanter för kretsen (Kristian & Ann-Christin) deltog i Göteborg den 19-20 september vid Svenska OMEP:s styrelsemöte.

Ann-Christin har deltagit i två pla- neringsmöten i programgruppen för kongressens vetenskapliga innehåll.

OME-nytt

Kretsen var ansvarig för nr1 av OMEP-nytt under året .

Framtiden

Då kretsen arbetsuskott (ovanstående ledningsgrupp) under kommande år inte kommer ha någon ”naturlig” kop- pling till Malmö Högskola så finns en oro för kretsens framtida arbete. En form av generationsskifte är nödvän- dig för att få fart på aktiviteter inom kretsen samt rekrytera nya medlem- mar. Denna angelägna fråga kommer att behandlas vid kommande årsmöte 10 februari 2009.

VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR GÖTEBORGSKRETSEN 2008

Sonja Sheridan, ordförande
Bibi Karlsson, vice ordförande och vice sekreterare
Ilse Hakvoort, sekreterare
Birgitta Cederblom, kassör (Anne Kultti introduceras som kassör)
Ulla Alexandersson, ledamot
Eva Ahlin, ledamot
Karin Lager, ledamot
Anne Kultti, ledamot

Suppleanter
Birgitta Begic
Torgeir Alvestad
Mania Teimouri
Shirin Fazel Zandy

Maj Asplund-Carlsson, revisor

Valberedning
Pia Williams
Rose-Marie Salfjord

Lokalkretsen i Göteborg har 78 betalande enskilda medlemmar och 19 organisationer, (18 förskolor samt Lärarförbundet Göteborg).

Årsmötet 2008 hölls i personalrummet för Special Pedagogik, Institutionen för Pedagogik och Didaktik, Göteborgs universitet den 29 januari då den nuvarande styrelsen valdes.

Utöver årsmötet har styrelsen haft 7 protokollförda sammanträden: 7/1, 29/1 (konstituerande möte) 19/3, 19/5, 28/8, 14/10, och 3/12.

Projektgruppen för Barns delaktighet i det fysiska rummet – delprojekt Göteborg har haft följande sammanträden: 29/1, 25/2, 1/4, 28/4, 3/6, 20/8, 15/9, 6/10 och 3/11. Anteckningar har förts vid varje tillfälle.

Information till föräldrar har skett både skriftligt och muntligt. De har också inbjudits tillsammans med förskollärare, barnskötare och rektorer till en gemensam träff i samband med föreläsningen den 24/4.

Den 9/10 åkte deltagare från Göteborg och Stockholm till Karlstad på en konferens om Skapande uterum, anordnad av Movium, som hette Dags att skrota lekplatsen?

Den 23/10 var deltagande förskollärare, barnskötare och rektorer inbjudna till en föreläsning om Barnkultur och föreställningar om barndom med Ylva Ågren från Center för barnkulturforskning, som hölls på Röhsska museet.

De projektansvariga har tillsammans med projektledaren (Sonja Sheridan) träffats den 18/6 och haft ett antal telefonkonferenser.

Föreläsningar

Under våren 2008 har två kvällsföreläsningar anordnats. Föreläsningarna var välbesökta och uppskattade av deltagarna.

Ingrid Engdahl föreläste om ”Hållbar utveckling - ett nytt perspektiv på förskolans uppdrag” torsdagen den 14 februari.

Mania Teimouri föreläste om Barns delaktighet i det fysiska rummet – delprojekt Göteborg den 24 april

Under hösten 2008 har två kvällsföreläsningar anordnats. Föreläsningarna var välbesökta och uppskattade av deltagarna.

Eva Ärlemalm Hagsér föreläste om Genusperspektiv på förskolans ”uterum” den 7 oktober.

Eva Johansson föreläste om ”Gustav får visst sitta i tjejsoffan” Om etik och genus i förskolebarns etik den 6 november.

Övrigt

Styrelseledamöter från Göteborgskretsen var aktiva i praktiska arrangemang kring Svenska OMEP:s policymöte i Göteborg den 19-20 september.

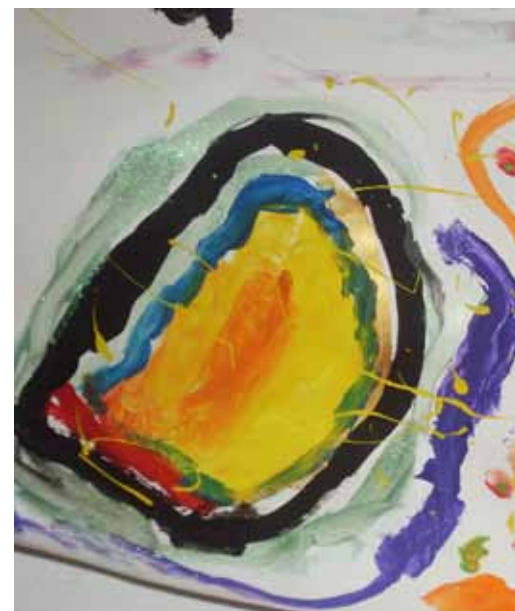
Barns delaktighet i det fysiska rummet – delprojekt Göteborg
Tre förskolor belägna i olika delar av staden och där närmiljön skiljer sig från varandra deltar i projektet. Andra kriterier för medverkan var att det fanns intresse och möjlighet att delta under två år. Samarbetsprojektet bygger på dialog mellan barnen, förskollärarna, barnskötarna och projektgruppen, där barns delaktighet är i fokus. De insatser och aktiviteter som gjorts under det gångna året har omfattat kartläggning av förskolornas uterum, dokumentation både skriftlig och genom videofilmning samt gemensam reflektion och analys av den samlade dataproduktionen. Under det kommande året är handledning med deltagande förskollärare och barnskötare inplanerat och analyserna av det insamlade materialet fördjupas för att lyfta fram olika aspekter av barns delaktighet och hur det kan synliggöras för både barn och vuxna.

OMEP:s Världskongress i Göteborg 2010

Styrelsen har under året varit engagerad i planeringen av OMEP:s Världskongress som kommer att äga rum augusti 2010 i Göteborg.

Konferenser

Shirin Fazel Zandy deltog i OMEP:s Europakongress och Bibi Karlsson deltog i Världskongressen i Kanada.

Samtal mellan giganter

Torsdagen den 15 januari debatterade två giganter inom svensk förskoleforskning på Göteborgs universitet under temat *Samtal om Reggio Emilia pedagogik och modern svensk förskolepedagogik*. Professor **Gunilla Dahlberg** från Stockholms universitet och professor **Ingrid Pramling Samuelsson** från Göteborgs universitet samtalande under ledning av **Solweig Eklund** från Lärarförbundet, som agerade moderator på ett förtjänstfullt sätt.

Paneldebatten, där Göteborgskretsen av OMEP stod som inbjudare tillsammans med Institutionen för pedagogik och didaktik vid Göteborgs universitet, rönt ett enormt intresse. Det var över 700 personer som anmälde sig och ca 600 som verkligen slöt upp när det var dags. Det blev en helintressant kväll med en givande diskussion som egentligen är omöjlig att återge. Men jag gör ändå ett försök så här kommer ett mycket litet utdrag.

Gunilla Dahlberg representerade Reggio Emiliapedagogiken och fick inleda debatten med att förklara den Reggio Emiliainspirerade pedagogiken, som det finns ett ökande intresse för i Sverige. Det är en filosofi som tilltalar pedagogerna i Sverige. Utgångspunkter som det kompetenta

barnet, den pedagogiska dokumentationen är bärande inslag likväl som att lyssna på barnen och att iordningställa miljön så att den stödjer barns utveckling. En betydelsefull kvalitetsfaktor är att ha en gemensam idé som utgångspunkt för sitt arbete.

Ingrid Pramling Samuelsson pekar på att det finns en stor variation i svenska förskolor både vad det gäller inriktning och kvalitet som hon har sett i sitt forskningsarbete på fältet. Pedagogiken inom svensk förskola handlar om lärande genom lek, om kommunikation och om interaktion. Som lärare i förskolan måste man kunna ta barns perspektiv, veta vad man vill utveckla hos barnen och fundera över hur man kan utmana dem i lärandet. Kvalitet i förskolan handlar om mötet mellan pedagog och barn, om de vuxnas kunnande om barn och om det de arbetar med.

På en fråga från en deltagare i salen om vad skillnaden är mellan Reggio Emiliainspirerad och ”vanlig” förskola. Var båda professorerna överens om att en etikett om en särskild pedagogik inte är det samma som att det är en hög kvalitet på verksamheten. Kvaliteten på verksamheten blir tydlig först vid besök och genom att samtala med pedagogerna om deras

avsikter med sin verksamhet.

Frågan om vad som skiljer återkommer, Ingrid Pramling svarar med motfrågor: Är det så enkelt? Måste man kalla sig Reggio Emilia eller vanlig förskola? Vem vill i så fall vara vanlig?

Skillnaden kanske inte är så stor – någon från publiken kommenterar, det verkar som att ni talar om samma saker men använde olika begrepp och olika teorier.

Kvällens debatt avslutades med att Solweig konstaterade att det hade varit en intressant diskussion och att det finns behov att fortsätta utbytet på något sätt.

Jag tror att alla som var med på paneldebatten blev inspirerade att fortsätta den påbörjade diskussionen och förhoppningsvis gör det med sina kollegor.

Det vore också intressant om utbytet fortsätter mellan forskargrupperna kring våra båda duktiga professorer – det återstår att se.

Solweig, Gunilla och Ingrid bidrog alla tre till en spännande kväll och debatt även om det inte visade sig finnas så många meningsskiljaktigheter – STORT TACK

Hållbar utveckling

Under rubriken *Enough for everyone forever* sagt av en 12 årig flicka från Australien som en beskrivning av begreppet Hållbar utveckling. Det var också temat för de öppna mini- föreläsningarna som hölls i anslutning till Svenska OMEPs årsmöte 2009 vid Stockholms universitet.

Pramling Samuelsson

Professor och världspresident Ingrid Pramling Samuelsson inledde med att tala utifrån *Barns lärande för hållbar utveckling* som på engelska heter *Education for Sustainable Development* och förkortas ESD. En utgångspunkt för att beskriva fenomenet kan, enligt Ingrid, vara att Hållbar utveckling består av lika delar samhälle – ekonomi – miljö. Alla behöver bidra för att få det integrerat i verksamheterna och det är nödvändigt att ge konkreta exempel på hur det kan ta sig uttryck. Vi kan använda oss av ECERS (Early Childhood Education Rating Scale) för att beskriva olika kvalitetsnivåer även inom ESD.

ESD i förskolans praktik i förhållande till :

- A. Läroplanen (innehåll / lärande objekt)
- B. Pedagogiken (hur / lärandets akt)
- C. Metakognitionen (förhållnings-sätt)

Ingrid har tagit som sitt uppdrag att ständigt synliggöra de yngsta barnen och deras behov i alla sammanhang. I samhällsdebatten på alla nivåer behövs flera som gör det.

Avslutningsvis citerade Ingrid ur förslaget till ny lärarutbildning, SOU 2008:109, HUT 07, den enda skrivningen om hållbar utveckling: *I en annan tid lärde sig barnen frukta Gud och ära konungen – idag lär man sig bland annat hållbar utveckling. Skillnaden kan tyckas stor, men i grunden handlar det dock om samma sak....*

Görel Thurdin

Nästa föreläsare var Görel Thurdin, ordförande i Svenska UNESCO-rådet, som talade under rubriken *Utbildning för hållbar utveckling – endast en klimatfråga?* Görel inledde med att påtala att hållbar utveckling förutsätter fred och respekt för mänskliga rättigheter – barns perspektiv krävs hela tiden inför alla beslut som fattas. Allas rätt till utbildning är verktyget för att nå en hållbar utveckling. Vi måste lära oss att tänka in hur hållbar utveckling tar sig uttryck i allting vi gör. Ett exempel är allas lika möjligheter till att bidra i förändring av samhället.

Göteborgs rekommendationen från 12/11 2008 under konferensen om ESD uttrycker det så här:

- lärande för vetande
- lärande för görande
- lärande för varande
- lärande för att leva tillsammans

Eva Ärlemalm-Hagsér

Eva Ärlemalm-Hagsér, doktorand och ledamot i OMEP talade om Studenters tankar om att arbeta med lärande för hållbar utveckling i förskolan. Studenterna, som refererades till var barnskötare i vidareutbildning och hur de tänker om att arbeta praktiskt med ESD. I Lpfö 98 talas om att ett ekologiskt förhållningssätt och en positiv framtidstro skall präglade förskolans verksamhet.

Studenterna fick i uppgift att beskriva innebörden av ESD i teori och praktik. De kom fram till att det handlar om en medvetenhet och förhållningssättet och det kan endast ske genom ett holistiskt perspektiv – handlar alltså inte enbart om miljöfrågor och/eller frågor om klimat.

Ingrid Engdahl

Slutligen talade Svenska OMEP:s ordförande Ingrid Engdahl om *Lär-Hut – ett nytt perspektiv på förskolans uppdrag*. Ingrid lyfte fram att det behövs både ett yttre tryck och en inre vilja – för att lärande för hållbar utveckling verkligen skall komma till stånd. Vi behöver använda alla innehållsområden som är kopplade till läroplanen för att nå dessa mål. Eftersom utbildning är verktyget bör samhället värdera all utbildning högre och tillmäta det större betydelse – all utbildning behöver uppvärderas! Ingrid avslutade med en teori om ESD, hämtad från Brundtlands Greenschools i Kanada som kallas fjärlsteorin och kan vara användbar på flera ställen:

- Reduce (minska)
- Reuce (återanvända)
- Recycle(återvinna)
- Rethinking (tänka nytt – tänka om)
- Restructuring (ompröva ekonomiska system)
- Redistributing (omfördela resurser)

Mer att läsa:

[The Gothenburg Recommendations for education for sustainable development](#)

www.unesco.se/Bazment/Unesco/sv/Svenska-Unescoradets-arbete/Utbildning-for-hallbar-utveckling.aspx

Bibi Karlsson

En hållbar lärarutbildning, SOU 2008:109

Utdrag ur Svenska OMEPs remiss-svar

Som frivilligorganisation har Svenska OMEP valt att lämna yttrande över detta betänkande. Utredningen betonar vikten av att en ny lärarutbildningsreform ska vara hållbar i termer av att den ska kunna gälla mer än 10 år. Frågan är dock om förslaget har en sådan potential och om inte samma ambition skulle kunna realiserars inom ramen för nuvarande lärarutbildning. Vår uppfattning är att förslaget framför allt försöker återskapa en lärarutbildning som varit. Att möta framtidens utmaningar genom att titta bakåt är självfallet viktigt men att försöka återskapa det förflutna är inte möjligt. Det är förvånansvärt att mångfald och hållbar utveckling inte finns med som övergripande perspektiv. **Svenska OMEP är således mycket tveksam till stora delar av utredningen och vill nedan utveckla detta med särskild inriktning på Svenska OMEPs arbetsområde, barn i åldrarna 0-8 år.**

Förläng lärarutbildningen med inriktning mot förskola till fyra år

Det är unikt att, i dag då utbildningens betydelse betonas i de flesta sammanhang, föreslå en förkortad utbildning! Att använda bristen på förskollärare som argument för att korta utbildningen är tvärtom kortsiktigt. Det kan dessutom leda till att det blir svårare att rekrytera genom att förskolläraryrket görs mindre attraktivt.

Att skilja ut förskolläraryrket från övriga lärarutbildningar genom att utbildningen endast ger examen på grundläggande nivå ger budskap om att små barn är mindre viktiga än äldre barn.

Svenska OMEP föreslår (som ett långsiktigt och hållbart förslag) för alla lärare som arbetar med yngre

barn en lärarutbildning på fyra år, som leder till examen på avancerad nivå.

Kompetens för förskola och förskoleklass

Det var självklart att förskollärare skulle undervisa i den nya skolformen förskoleklass och att de tre lärargrupperna (förskollärare, fritidspedagoger och grundskollärare) skulle samverka i arbetslag kring barnen. I många kommuner har olika former av ”barnskolor” (integrerade system med åldersintegrerad heldagsverksamhet) prövats.

Svenska OMEP hävdar bestämt att lärare ska utbildas för arbete både i förskola och i förskoleklass.

Det praktiskt - estetiska området måste stärkas väsentligt för alla grundlärare

De estetiska och praktiska områdena har fått ytterst begränsat utrymme i utredningens förslag till grundlärarutbildning; i utredningen föreslås 7,5 hp för blivande förskollärare. Inga poäng anvisas för lärare i årskurs 1-6. Under 1990-talet utgjordes gestaltande kurser exempelvis 40 hp i förskolläraryrket. I pågående lärarutbildning finns valbara möjligheter att läsa upp till 90 hp.

Svenska OMEP föreslår att det praktiskt – estetiska området förstärks väsentligt för alla grundlärare och särskilt för inriktningarna mot förskola och fritidshem.

Ett framsynt och hållbart förslag borde mot bakgrund av läraruppdragets komplexitet och det framväxande kunskapsområdet valt att öka förutsättningarna för de lärare som ska undervisa de yngsta barnen med ämnesdjup.

Svenska OMEP föreslår att grundlärare ska utbildas för arbete i arbetslag. Vi föreslår att en större del av utbildningen ska innehålla kurser med fördjupande kunskaper och ge möjlighet till variation i studenternas

val av inriktning och fördjupning.

Den utbildningsvetenskapliga gemensamma kärnan

Några exempel på frågor som alla lärare måste kunna hantera är **lärande för hållbar utveckling, jämlikhet och jämställdhet samt den mångkulturella skolan**. Sverige, liksom övriga länder i den industrialiserade världen, präglas starkt av globalisering.

Utbildningssystemet ska genomsyras av de stora framtidsfrågorna och ge verktyg att hantera dem. Många barn är flerspråkiga och lever i flerspråkiga stortstadsmiljöer. Det är därför nödvändigt att i dagens flerspråkiga och mångkulturella samhälle utforma en lärarutbildning som erbjuder blivande lärare grundläggande insikter i flerspråkighetens konsekvenser för såväl individ- som samhälle och en didaktisk beredskap att möta alla.

Det är positivt att vikten av kunskap om barns och ungdomars förutsättningar och behov lyfts fram inom den utbildningsvetenskapliga gemensamma kärnan. Bra relationer mellan lärare och barnen liksom lärares beredskap att låta barn och ungdomar göra sina röster hörda och få inflytande över verksamheten förutsätter gedigen kunskap om barns och ungas uttrycksätt.

Två examina avvisas

Svenska OMEP föreslår att lärarutbildning leder till en lärarexamen med inriktning mot område och ålder. Därmed ser vi inget behov av införandet av två olika lärarexamina. Den föreslagna differentieringen är därtill problematisk då den kan minska förutsättningarna för flexibilitet i anställningsformerna. Speciellt små skolor kommer att ha svårigheter att garantera att lärare undervisar i ämnen / stadier som de har behörighet för – ett problem som identifierats i dagens system och som inte kommer att lösas med den föreslagna strukturen.

Svenska OMEPs mål

är att skapa kontakter och samverkan både nationellt och internationellt, med och mellan olika yrkesgrupper, som är engagerade i frågor som rör barn i åldrarna 0-8 år.

Svenska OMEP arbetar för att genom olika åtgärder sprida kunskap om barn och barns villkor i såväl Sverige som andra länder.

Svenska OMEP arrangerar

- temakvällar, debatter och seminarier kring aktuella frågor
- konferenser och symposier
- studiebesök för utländska OMEP- medlemmar
- internationella kontakter

Som medlem i Svenska OMEP

- kan du påverka myndigheter som ansvarar för att barns behov tillgodoses
- får du träffa andra yrkesgrupper som arbetar för barn i åldrarna 0-8 år
- kan du delta i seminarier och konferenser i Sverige och i världsOMEP
- får du OMEP- nytt 2-3 gånger/år

Medlemskap

Du blir medlem när du betalar årsavgiften som är:

150 kronor för enskild medlem, 100 kr för studenter

500 kronor för organisation

180 kronor till ger dig OMEPs internationella tidskrift *International Journal of Early Childhood*.

Beloppen sätts in på Svenska OMEPs plusgiro: 45 63 41-7

Kom ihåg att skriva namn, adress och e-postadress på inbetalningskortet eller i meddelanderutan, om du betalar över Internet.

children citizens in a
challenged world

XXVI World Congress
August, 11-13, 2010
Göteborg, Sweden

www.omep2010.org

Kontaktpersoner

Ordf Ingrid Engdahl, Pyrolavägen 25, 181 60 Lidingö, 070 952 67 35

OMEP- nytt: Astrid Waleij, redaktör, 08-669 83 70

SKÅNEKRETSEN: Annika Månsson

GÖTEBORGSKRETSEN Sonja Sheridan, Mor Annas väg 56, 443 51 Lerum, 031-786 23 68

STOCKHOLMSKRETSEN: Eva Ärlemalm-Hagsér, Sunnavindsgränd 209, 177 71 Järfälla, 0706-42 30 85

NORRLANDSKRETSEN: Margareta Rönngren, Taffelstråket 45, 903 53 Umeå, 090-16 12 02

SVENSKA OMEPs hemsida: www.omep.org.se

OMEP- nytt 2009:1

ISSN: 1104 - 7569

Utgivningsplan

2009:2 Manusstopp 15 juni, utkommer i augusti 2009

Utgiven av Skånekretsen maj 2009